

HMS-koordinator ved BIO

Senior forskningstekniker **Eva Krzywinski** har etter anmodning fra instituttlederen tatt på seg å være HMS-koordinator ved BIO. (HMS betyr helse, miljø og sikkerhet.) Alle de fire innfusjonerte instituttene har rundt og etter siste årsskifte vært gjennom en diskusjonsrunde med UiBs sentrale HMS-avdeling. Etter at alle fire eks-instituttene nå har skrevet sine rapporter fra denne seansen, vil BIOs ledelse overta HMS-ansvaret. Formelt ligger ansvaret (som i nesten alt, i den nye strukturen) på instituttlederen. I de fleste institutt vil imidlertid dette ansvaret delegeres til kontorsjefen. Og siden BIO er så mye større enn "de fleste institutt", så må mange kontorsjefoppgaver delegeres videre. Eva har tatt på seg å være instituttets HMS-koordinator. Denne koordinator-funksjonen må ikke forveksles med verneombudene. BIO har valgt verneombud ved hvert av de fire instituttene, og disse er de ansattes talsmenn i HMS-saker i tillegg at de skal påse at sikkerheten til ansatte og studenter er ivaretatt i henhold til lover og forskrifter. De fire verneombudene er **Mette Hordnes** (gamle IFM), **Kjetil Aursland** (gamle IM), **Teresa Cieplinska** (gamle ZI) og **Jan Berge** (FBI). Mens disse er "folkevalgte", skal Eva være instituttledelsens/arbeidsgiverens koordinator. Hun skal både ha oversikt over behovene og foreslå hvilke tiltak som skal prioriteres. En lignende ordning finnes på fakultet, der førstekonsulent **Tove Lise Størksen** bruker 20 % av sin tid til å være HMS-koordinator. Å være HMS-koordinator ved BIO er en tidkrevende oppgave. Dermed vil ikke Eva kunne gjøre så mye av det hun tidligere har gjort, som før. I klartekst betyr dette at Eva reduserer sin rolle i IT-driften av BIO.

Avdelingsingeniør **Morten Dragsnes** har påtatt seg å ta IT-oppgaver for botanikerne. Han sitter på HIB, og kan nås på mobil-VIP 81279, på fast tlf (555)84459, eller e-post. Det går også an å henvise saker til ham via <http://bs.uib.no>. Vi håper på litt sikt å kunne lage en arbeidsplass til ham på FBI, der han kan være en fast dag i uka. Men det er trangt hos FBI, også ...

Nytt om nybygget: BIO + BM

Etter at rom & funksjonskomitéen la fram sin arealplan, så er det store gjenstående spørsmålet om hvem ved UiB som går inn for løsningen. Det er nå oppnådd enighet mellom BIO, fakultetet og Bergen Museum om at vi alle primært ønsker å samle BIO og BMs biologer på Marineholmen. Dette forutsetter et magasinbygg for biologi/naturvitenskap på Marineholmen. Denne enigheten ligner dermed mye på den som de 4 biologiske styrerne i sin tid gjorde om etablering av BIO, og vi håper nå at Universitetsstyret i juni slutter seg til dette. På møtet i juni skal Universitetsstyret behandle en strategiplan for Bergen Museum og der vil dette temaet bli tatt opp. BMs ledelse ser for seg at BIO og BM blir integrert på en måte som er tettere enn dagens situasjon hos zoologene og svakere enn hos botanikerne: at BMs biologer tildeles et (eller flere) konkret BM-areal(er) i nybygget. De skal altså inn i samme hus som oss, men de blir samlet inne i dette huset. En slik løsning er lettere å administrere enn dagens situasjon på FBI, og den skal ikke være til hinder for spredning av idéer og felles bruk av labor og utstyr. Forskerne kan danne forskergrupper på tvers av BIO og BM der dette er naturlig. Arealplanen som er utarbeidet går dog ikke så langt at den tar inn alle BMs zoologer og teknikere med samme arealkrav som BIOs egne. Denne enigheten vil dermed medføre at

arealplanen må justeres litt opp på totalt areal, eller at BIO må krympe litt. Dette skal vi lett få til.

Nye artikler fra BIO

Jordal, B.H., L.R. Kirkendall & K. Harketstad. 2004. Phylogeny of a Macaronesian radiation: host-plant use and possible cryptic speciation in *Liparthrum* bark beetles. *Molecular Phylogenetics and Evolution* 31: 554-571.

Førsteamanuensis
Lawrence Kirkendall

The Macaronesian islands are well known for their unique endemic floras of woody plants. Many of these unusual plant groups provide important novel resources for bark and wood boring beetles which breed in dead or moribund parts of their host plants. The bark beetle genus *Liparthrum* exploits a wide range of unusual host plants and has its highest proportion of species living on the Macaronesian Islands. We used DNA sequences of the mitochondrial Cytochrome Oxidase I gene and the nuclear Elongation Factor 1a gene, and morphological characters, to estimate the phylogenetic relationships among species endemic to these archipelagos, and to trace the evolution of host-plant use. All parsimony and Bayesian analyses of the combined data, and maximum likelihood analyses of the molecular data, showed that species associated with *Euphorbia* are monophyletic. We also found genetic and subtle morphological evidence for three cases of cryptic speciation in one polyphyletic species associated with different *Euphorbia* plants, showing that high levels of host specialisation can occur also in insects breeding in older and very dry, dead plant tissues.

Johansen, GO, B Bogstad, S Mehl, & Ø Ulltang 2004. Consumption of juvenile herring (*Clupea harengus*) by cod (*Gadus morhua*) in the Barents Sea: a new approach to estimating

Prof Øyvind Ulltang

consumption in piscivorous fish. *Can. J. Fish. Aquat. Sci.* 61: 343–359. Consumption of different age groups of juvenile Norwegian spring-spawning herring (*Clupea harengus*) by northeast Arctic cod (*Gadus morhua*) in the Barents Sea in 1992–1997 is estimated using cod stomach content data. We present a new approach to the problem of estimating consumption by fish. The new method is based on the estimation of digestion time for single prey items based on the difference between fresh weight at ingestion and weight in the stomach at time of sampling. Estimation is based on a gastric evacuation model for cod and area-specific sea temperatures. This is used to estimate the time (t_{\max}) it takes for a prey to become digested to a stage where length is no longer measurable. Predation rate is then estimated for all prey with digestion time $\leq t_{\max}$ as number of prey eaten in the time range defined by t_{\max} . This rate is combined with estimates of the proportion of the cod stock consuming the prey and area-specific abundance of cod, giving consumption of herring on a seasonal and yearly basis. The consumption estimates differ from those obtained using current methods. Predation mortality of herring is estimated directly from the consumption estimates by combining them with acoustic herring abundance data.

Bhattarai KR, Vetaas OR, Grytnes JA 2004. Relationship between plant species richness and biomass in an arid sub-alpine grassland of the Central Himalayas, Nepal. *FOLIA GEOBOTANICA* 39: 57-71

The hump-shaped relationship between plant species richness and biomass is commonly observed at fine scale for herbaceous vegetation in temperate climates. This relationship predicts that herbaceous species richness is highest at an intermediate level of biomass that

Post doc John-Arvid Grynes

corresponds to moderate competition or disturbance. However, this relationship has not previously been investigated in high and sub-alpine mountain grasslands. We tested the humped-back prediction in the and Trans-Himalayan mountain grassland with a seasonal grazing system. The study area is located in the bottom of a U-shaped valley, in the Manang district (3500 m.a.s.l.). We sampled two hundred plots (1 in X 1 m) in two different types of pastures: common pasture and old field, which both have similar grazing practices. There was a significant unimodal relationship between species richness and biomass only in the common pasture, and when the two sites were analyzed together. The species turnover is estimated by DCA in standard deviation unit. The turnover was lower in the old field than in the common pasture. The unimodal relationship between plant species richness and biomass did not disappear after accounting for unknown environmental gradients expressed as DCA (detrended correspondence analysis) axes and spatial variables. The species richness is highest at $120 \pm 40 \text{ g/m}^2$. The results indicate that a hump-shaped relationship is also found in and Trans-Himalayan grasslands.

Møt opp 17.mai

Rektor og universitetsdirektør oppfordrer alle universitetets ansatte og studenter til å delta i hovedprosjonen 17. mai under Wergelandsfanen og universitetets fane. Studentorkestrene «Musikkselskabet Larmonien» og «Force Marsjør Juzz-Band» spiller og studentkorene «Sirenene» og «Arme Riddere» synger. Flest mulig oppfordres til å bruke studentlue, dekanene kapper. Ansatte, gjerne med familie, og studenter samles på Muséplass kl. 09.45 for å gå til Torgallmenningen til oppstilling i kolonne 4, kl. 10

Søkertall tilstudieprogrammene ved fakultetet

Det er en betydelig økning i antall nye studenter som primært ønsker å studere ved MN-fakultetet ved UiB fra kommende høst. Også i BIOs fag er det betydelig studentvekst. Dette gjør at vi ikke kan ta opp alle som søker. Lærerutdanningsprogrammene har dog ikke fått så mange søkere som forventet.

Program-tittel	Plasser	Primær-søkere 2004	Primær-søkere 2003
Alle program ved fakultetet	616	833	682
Bachelorprogram i biologi	90	145	118
Profesjonsstudium i fiskehelse	10	11	10
Bachelorprogram i havbruksbiologi	20	37	29
Bachelorprogram i kystsoneforvaltning	20	9	11
Bachelorprogram i miljø- og ressursfag	20	15	12
Bachelorprogram i molekylærbiologi	55	43	45
Lærerutdanning i matematikk og naturfag. Nytt!	10	8	
Lærerutdanning i naturvitenskap. Nytt!	16	10	
Årsstudium i matematikk og naturfag	45	143	145

HI i Nature

Vi gratulerer forsker **Mikko Heino** ved Havforskningsinstituttet med artikkel i *Nature*. Artikkelen diskuterer evolusjonære prosesser som ledet til det økologiske kollapset til torskebestanden ved New Foundland for knappe 15 år siden. Vi får glede oss med de glade, og kjenne slektskapet med andre institusjoner i byen. Mikko Heino skal for øvrig være opponent ved BIO senere denne måneden, i dr. philos.-disputasen til Steve Railsback. Flere av Mikkos medforfattere kommer fra samme institutt som i vinter ga en pris til BIO-stipendiat Christian Jørgensen. Heino har selv tidligere arbeidet ved dette instituttet. Førsteforfatteren av arbeidet har havnet hos professor Stein Kaartvedt ved Biologisk institutt, UiO.

Maturation trends indicative of rapid evolution preceded the collapse of northern cod

Esben M. Olsen^{1*}, Mikko Heino^{1,2}, George R. Lilly³, M. Joanne Morgan³, John Bratley³, Bruno Ernande¹ & Ulf Dieckmann¹

¹Adaptive Dynamics Network, International Institute for Applied Systems Analysis, A-2361 Laxenburg, Austria

²Institute of Marine Research, P.O. Box 1870 Nordnes, N-5817 Bergen, Norway

³Northwest Atlantic Fisheries Centre, Department of Fisheries and Oceans, P.O. Box 5667, St John's, Newfoundland, Canada A1C 5X1

* Present address: Division of Marine Biology and Limnology, Department of Biology, University of Oslo, P.O. Box 1064, Blindern, N-0316 Oslo, Norway

Northern cod, comprising populations of Atlantic cod (*Gadus morhua*) off southern Labrador and eastern Newfoundland, supported major fisheries for hundreds of years¹. But in the late 1980s and early 1990s, northern cod underwent one of the worst collapses in the history of fisheries²⁻⁴. The Canadian government closed the directed fishing for northern cod in July 1992, but even after a decade-long offshore moratorium, population sizes remain historically low⁴. Here we show that, up until the moratorium, the life history of northern cod continually shifted towards maturation at earlier ages and smaller sizes.

Publishing Group

NATURE | VOL 428 | 29 APRIL 2004 | www.nature.com/nature

Utlysning av midler til Store forskerinitierte prosjekter på nett nå

Forskningsrådets hovedstyre har for perioden 2005-2008 satt av 200 millioner kroner av avkastningen fra Forskningsfondet til Store forskerinitierte prosjekter. Ordningen skal bidra til å styrke den frie grunnforskningen og gi mulighet til å støtte større prosjekter enn det vanligvis er rom for innenfor den frie prosjektstøtten. Utlysningen er nå tilgjengelig på Forskningsrådets hjemmesider.

Midlene lyses ut for alle fag og forskningsinstitusjoner, og skal gå til særlig gode forskningsprosjekter. Prosjektene

- skal ha høy kvalitet, nyskapende potensial og vitenskapelig dristighet
- skal ledes av forskere med solid forskningsledelserfaring
- skal involvere flere samarbeidende forskere
- skal innebære internasjonalt forskningssamarbeid
- bør inneholde rekrutteringselementer
- kan gjerne fremme tverrfaglig/flerfaglig samarbeid

Søknadsfrist: 16. juni 2004 kl. 1900. Fullstendig utlysning finner du her:

<http://www.forskningsradet.no/forport/application?origin=forside.jsp&event=bea.portal.framework.internal.refresh&pageid=Tilgjengelige+midler&childId=1083312037084&childName=Pro/Fag/UtlysningStorefri2&childAssesType=GenerellArtikkel>

NFR: Hovedretningslinjer for sommerens søknader

Forskningsrådet har vedtatt et sett med hovedretningslinjer for søknader, knyttet til innføringen av elektronisk søknad (eSøknad) for alle søkere. Retningslinjene inneholder en del krav til søkerne som ikke vil bli fraveket, sier ass. dir. Svein Erik Høst, som leder Rådets interne systemgruppe med ansvar for søknadsprosesser og søknadsmottak.

Innføringen av eSøknad er et viktig ledd i arbeidet med å sikre raskere og mer likeverdig søknadsbehandling, forteller Høst. - Både søkerne og Forskningsrådets egne medarbeidere vil oppleve at de må endre sin arbeidsform noe for å tilpasse seg til eSøknad-systemet. De aller viktigste felles kravene til søknadsinnhold og søknadsinnsending finnes i de vedtatte hovedretningslinjene, sier Høst, som presiserer at alle søkere i tillegg må sette seg inn i den generelle søknadsinformasjonen som finnes på nettstedet under seksjonen Finansiering, og i de detaljerte utlysningene fra det enkelte program/aktivitet.

- **Kun søknader som sendes inn elektronisk via eSøknad aksepteres**
Søknader på papir/cd/diskett/word aksepteres ikke.
- **Ingen søknader tas imot etter søknadsfristen**
Kun ved *force majeure* kan det gis utsettelse av søknadsfrist. Begrunnet søknad om utsettelse må om mulig sendes før søknadsfristen for programmet/aktiviteten går ut. Se mer informasjon om hvilke opplysninger som kreves ved søknad om utsettelse av søknadsfrist, eller kontakt programmets/aktivitetens kontaktperson.
- **Endringer i innsendt søknad etter søknadsfristen aksepteres ikke**
Søknaden kan ikke endres etter at søknadsfristen har gått ut. **Før** søknadsfristen kan søknaden endres ved at det opprettes en ny søknad, og den opprinnelige søknaden blir trukket tilbake ved en e-postmelding til Forskningsrådet.
- **Kun vedlegg konvertert til pdf aksepteres.**
- **Vedlegg i feil format og vedlegg innsendt etter søknadsfrist aksepteres ikke**
Unntak: Karakterutskrifter utstedt etter søknadsfristen og bekreftelse på doktorgradsdisputas. Ettersending av slike vedlegg gjøres på e-post. Vedlegg må ikke overskride tillatt antall sider. Eventuelle overskytende sider vil som hovedregel ikke bli sendt videre til vurdering.

International course on UNIS: zooplankton and icefauna

In late august this year, we start our Master and PhD course on zooplankton and icefauna. The deadline for applicants has been extended to **1st of June**. If you know of any master or PhD students that need 10 ECTS for their degree, I would be grateful if you could pass this information on to them. Further information about the course (AB 320) can be found at our web pages on www.unis.no

Dr Jørgen Berge, Associate professor, Marine biology
UNIS, The University Centre in Svalbard
Pb 156, 9171 Longyearbyen, NORWAY

Phone: +47 79023341 Mobile: +47 90169125, Fax: +47 79023301
email: jorgen.berge@unis.no

Ledige stillinger

Direktør ved Bergen Museum, UiB

http://melding.uib.no/doc/Ledige_stillinger/1083317014.html

BERGEN MUSEUM er den forvaltningseininga som har ansvaret for museumsverksemda ved Universitetet i Bergen. Bergen Museum driv innsamling, dokumentasjon, forskning, vern og formidling innanfor sine museale fagfelt. Søknadsfrist 29. mai.

Direktør ved Artsdatabanken, Vitenskapsmuséet, NTNU

http://innsida.ntnu.no/getfile.php/vedlegg/4092027e5a0721.16452366/Utlysing_direkt%F8r.p df. Søknadsfristen er 1. juni.

Forsker (postdoktor) i molekylærbiologi/inmunologi ved Norges fiskerihøgskole

<http://uit.no/tavla/stillinger/114> Søknadsfrist: 01.06.2004

Stipendiat (utviklingsbiologi; klimatilpasning) ved Norges landbrukshøgskole

<https://www.aetat.no/sbl/as/stillingsok/stillingsannonse.do?id=744397>

Ved Institutt for plante- og miljøvitenskap er det ledig et 3-årig dr.gradstipend innen utviklingsbiologi hos planter.

Stipendiat (zoologi) ved UiO

<http://www.admin.uio.no/opa/ledige-stillinger/stipzoologiNHM4343.htm>

ledig ved Universitetets naturhistoriske museer og botaniske hage, Seksjon for zoologi. Nærmere opplysninger: professor Øystein Wiig, tlf. 22851688, fax 22851837, e-post: oystein.wiig@nhm.uio.no, eller førsteamanuensis Jan Emil Raastad tlf. 22851679, e-post: j.e.raastad@nhm.uio.no.

Avdelingsingeniør ved Bergen Museum

http://melding.uib.no/doc/Ledige_stillinger/1083825351.html

Ved Bergen Museum, Dei naturhistoriske samlingane, er det ledig ei mellombels stilling som avdelingsingeniør. Stillinga som avdelingsingeniør er knytt til prosjektet "Jordbruk- og kulturlandskapsutvikling i Vest-Noreg" og er ei mellombels stilling for 2 år. Arbeidsoppgåver for stillinga er: Feltarbeid, preparering og analyse av pollenprøver, vasking, sortering og analysar av makrofossilprøver, magasinerings og katalogisering av innsamla materiale. Søkjarar må ha utdanning frå høgskule, universitet, eller tilsvarende kvalifikasjonar oppnådde ved allsidig relevant praksis og tilstrekkeleg etter- og vidareutdanning. Det vert kravd utdanning i pollenanalytiske metodar, inkludert identifisering av pollen og relevant praksis i analyse av pollenprøvar.

Sars-senteret: Research Technician (zebrafish facility)

http://melding.uib.no/doc/Ledige_stillinger/1083742500.html

The Sars Centre has available a full time temporary position as Research Technician starting August 1st 2004 or as soon as possible. The work will take place in a laboratory working on genetics and embryology of the zebrafish. Prior experience with zebrafish, aquaculture or maintaining animal facilities would be highly desirable. Applicants should minimum hold a degree on undergraduate level from an engineering college or equivalent qualifications gained through relevant work experience.